

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Vejledning til Engelsk C, hf- enkeltfag

September 2024

Vejledning til Engelsk C, hf-enkeltfag
September 2024

2024

ISBN nr. [xxx xxx xxx] (web udgave)

Design: Center for Kommunikation og Presse

Denne publikation kan ikke bestilles.

Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet

Departementet

Frederiksholms Kanal 21

1220 København K

Indhold

Indledning.....	5
1 Identitet og formål	6
1.1 Identitet.....	6
1.2 Formål.....	7
1.2.1 Dannelse og globale kompetencer.....	7
1.2.2 Karrierekompetence.....	8
2 Faglige mål og fagligt indhold	9
2.1 Faglige mål	9
2.1.1 Sprogfærdigheder	9
2.1.2 Tekst, sprog og kultur	10
2.2 Kernestof	10
2.3 Supplerende stof.....	13
2.4 Omfang	13
3 Tilrettelæggelse	15
3.1 Didaktiske principper.....	15
3.1.1 Det funktionelle sprogsyn	15
3.1.2 Strategier for fremmedsprogstilegnelse.....	17
3.2 Arbejdsformer	17
3.2.1 Skriftlighed.....	18
3.2.2 Innovation	20
3.3 It.....	20
3.4 Samspil med andre fag.....	20
4 Evaluering.....	22
4.1 Løbende evaluering	22
4.2 Prøveform	22
4.2.1 Den mundtlige prøve	22
4.2.2 Hjælpe midler	24
4.3 Bedømmelseskriterier.....	25

4.3.1	Oversigt over karakterskalaen	25
5	Bilag.....	27
5.1	Bilag 1	27

Indledning

Vejledningen præciserer, kommenterer, uddyber og giver anbefalinger vedrørende udvalgte dele af læreplanens tekst, men indfører ikke nye bindende krav. Citater fra læreplanen er anført i citationstegn. Udvalgte begreber er udfoldet i tekstbokse.

Følgende ændringer er foretaget i vejledningen i september 2024:

- Tilføjelse af bedømmeskriterium om anvendelse af tekstanalytiske grundbegreber til mundtlig eksamen, jf. læreplanen fra august 2024.
- Eksempler på instrukser med det tilføjede bedømmeskriterium til ukendt tekstmateriale til mundtlig eksamen samt tilføjelse af bedømmeskriteriet i bilag 1.

1 Identitet og formål

1.1 Identitet

Læreplanen understreger, at fagets identitet har flere aspekter: som videns- og kundskabsfag, som færdighedsfag, og som kulturfag. Disse er ligeværdige og betinger hinanden gensidigt. I det følgende udbygges disse aspekter af fagets identitet.

Engelsk er et **videns- og kundskabsfag**. Kursisterne skal tilegne sig en viden om forhold i England, USA og andre engelsktalende regioner. Denne viden omfatter kulturelle, historiske, samfundsmæssige, litterære og sproglige aspekter, og kursisterne skal bruge denne viden til at forstå sammenhænge og tendenser i det engelske sprogområde. Formuleringen "andre engelsktalende regioner" dækker over de tidligere kolonier og territorier (Commonwealth-landene).

Engelsk er et **færdighedsfag**. Som i alle sprogfag er **færdigheder** noget fundamentalt, dvs. at man i engelskfaget lærer at bruge sproget mundtligt og skriftligt, receptivt og produktivt. Kursisterne opnår konkrete færdigheder i at tilegne sig og formidle viden på engelsk, analysere tekster og kommunikere på engelsk i tale og skrift om både faglige og almene emner.

Med den rolle sproget engelsk har fået, hænger den rent færdighedsmæssige side stadig snævrere sammen med fagets øvrige sider: **Færdighederne** i engelsk skal udvikles i takt med evnen til en stadig mere kompetent håndtering af **viden** og **kundskaber** om kulturelle forhold, som indgår i engelsksprogede tekster.

Med gymnasiereformen 2017 begynder læreplanerne i fremmedsprog at anvende formuleringer fra Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog (CEFR). Imidlertid er det vigtigt at være opmærksom på, at CEFR alene er et værktøj til at måle kursisternes **sprogfærdigheder**. De øvrige dimensioner, kundskaber og viden samt kultur, er ikke medtaget.

Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog

- er en dansk oversættelse af Europarådets publikation *The Common European Framework of Reference for Languages* (CEFR) fra 2001. Publikationen er resultatet af et arbejde, der er foregået siden 1970'erne, med udvikling af en referenceramme, som udgør et grundlag for udarbejdelsen af retningslinjer for undervisningsplaner, læreplaner, prøver og lærebøger inden for sprogundervisning på tværs af de europæiske lande. Referencerammen beskriver, hvad sprogbrugere skal kunne for at blive i stand til at kommunikere effektivt på et fremmed- eller andetsprog. Referencerammen beskriver desuden seks sprogfærdigheds-niveauer (A1 – C2), hvilket gør det muligt at evaluere på hvert læringstrin. Således er de faglige mål for sprogfærdighed for engelsk C indplaceret på B1, der beskrives således:

Kan forstå hovedpunkterne i en klar normal fremstilling om velkendte emner, man regelmæssigt støder på i forbindelse med arbejde, skole, fritidsaktiviteter osv. Kan klare de fleste af de situationer, som normalt opstår under rejser i områder, hvor sproget tales. Kan producere en ukompliceret, sammenhængende tekst om dagligdags emner og emner af personlig interesse. Kan beskrive oplevelser og begivenheder, drømme, håb og ambitioner samt kort begrunde og forklare holdninger og planer.

Engelsk er også et **kulturfag**. Kursisterne skal arbejde med engelsk som det kulturbærende sprog i forhold til engelsksprogede regioner og dermed opleve sammenhængen mellem et lands kultur og dets sprog. Samtidig skal kursisterne opleve engelsk som en del af deres egen kulturelle bagage, som de kan anvende i deres møde med andre kulturer. Med til engelsk som kulturfag hører, at faget er en døråbner til andre kulturer – ikke kun i nationalt, men også i transnationalt perspektiv. At "faget tager udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb" betyder, at der arbejdes med alle tekstertyper, trykte og multimodale.

Det udvidede tekstbegreb

I Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog (CEFR) defineres "tekst" således: "Tekst er enhver sekvens eller sammenhængende tekst (talt og/eller skrevet), der relaterer sig til et specifikt domæne, og som under udførelsen af en opgave giver anledning til en sproglig aktivitet – enten som støtte eller som mål – i form af et produkt eller en proces".

Med udgangspunkt i denne definition skal tekst, dvs. det udvidede tekstbegreb, i undervisningspraksis forstås som en kombination af genrer og teksttyper og medier: det skrevne og det digitale; det visuelle og det auditive – adskilt eller i kombination. Tekstbegrebet omfatter således alle fremstillingsformer, skrevne og digitale, i tekst og/eller lyd og/eller billede inden for engelskfagets overordnede ramme, kernestoffet. Eksempler på skrevne tekster, som er trykte og/eller digitale, er novel, play, poetry, article, blog post, essay, recipe, og eksempler på tekster, som gør brug af billeder og/eller lyd, er fx podcast, (short) film, video essay, news clip, documentary. Men tekst er også andre (kunstneriske) udtryk, fx symbols, sounds, gestures, photos, painting, video art, altså tekster uden verbalt sprog. Disse vil normalt være at regne for supplerende stof.

Denne vejledningstekst henviser dermed til et tekstbegreb som defineret i boksen ovenfor, hvilket skal læses ind i de faglige mål og kernestoffets omtale af tekster.

1.2 Formål

Formålet med undervisningen i engelsk er at gøre kursisterne i stand til at bruge engelsk som middel til at kunne begå sig og handle i en verden, hvor det engelske sprog bliver stadig mere dominerende, og hvor flere og flere processer trækker på færdigheder i engelsk.

I kraft af at engelsk er et færdighedsfag, står opøvelsen af sprogbeherskelsen som et centralt formål, også som en forudsætning for opnåelsen af de videnskabsmæssige og kulturelle formål med faget. Til disse hører en bevidsthed om en æstetisk dimension ud over det rent håndværksmæssige i omgangen med engelsk. Men samtidig med opøvelsen af sprogbeherskelsen er en voksende beherskelse af de vidensområder, som der trækkes på i teksterne, et væsentligt bidrag til, at engelskfærdigheden løftes op på et niveau, som er forudsætningen for, at kursisterne efter endt gymnasial uddannelse er klar til videregående studier.

1.2.1 Dannelse og globale kompetencer

Kursisternes dannelse og globale kompetencer styrkes gennem arbejdet med det engelske sprog og kulturforståelse i undervisningen, der gør kursisterne i stand til at anvende sproget og giver dem indsigt i globale problemstillinger.

Fagets formål kan overordnet deles op i

- det *kompetenceorienterede*, det vil sige det anvendelsesmæssige i relation til engelsksprogede tekster, kulturer og samfund
- det *dannelsesorienterede*, hvor kursisten lærer at forholde sig selv til såvel verden som egen kulturbaggrund og derigennem opnår global kompetence og demokratisk forståelse, samt at kursisten lærer at forholde sig til faget.

Kompetencerne understøtter således det dannelsesorienterede formål, nemlig kursisters personlige og aktive deltagelse i den globale verden, deres evne til at kommunikere på tværs af kulturelle grænser og deres bevidsthed om sprog og sprogs betydning og muligheder generelt. Fagets brugbarhed skal funderes i overensstemmelse med dannelsesstanken og bidrage til kursisters personlige myndighed og demokratiske forståelse.

Kommunikativ kompetence

Kommunikativ kompetence er et sprogpædagogisk begreb, der har stor indflydelse på moderne sprogundervisning. Man har kommunikativ kompetence, når man er i stand til at gennemføre en vellykket kommunikation i situationer, hvor man ønsker og har behov for at kommunikere. Kommunikativ kompetence rummer såvel de receptive sprogfærdigheder (lytte/forstå og læse) som de produktive sprogfærdigheder (tale og skrive). De vigtigste komponenter i kommunikativ kompetence er lingvistisk kompetence (sprogets formregler), sociopragmatisk kompetence (yt-ringer tilpasses situation og kontekst), diskursiv kompetence (der skal være indholdsmæssig sammenhæng) og strategisk kompetence (færdigheden i at kunne kommunikere et budskab igennem). Derudover er der fokus på interkulturel kommunikativ kompetence, dvs. kursisterne skal også mestre sociokulturelle og interkulturelle aspekter af et givent sprog.

1.2.2 Karrierekompetence

Karrierelæringen er en kompetence, som skal forankres i den daglige undervisning i faget. Kursisters viden om og erfaring med faget, uddannelse og job, men også med sig selv, deres egne handlinger, beslutninger og muligheder skal stimuleres igennem forskellige (karrierelærings)aktiviteter. Disse kunne være praktikophold, samarbejde med virksomheder og institutioner, brobygning, besøg på videregående uddannelsesinstitutioner, kontakt til erhvervsfolk med engelskfaglige kompetencer, men også konkrete øvelser i klassen, der har som mål at identificere egne styrker og interesser i forhold til det kernefaglige krydsfelt mellem kultur, sprog og tekst. Aktiviteterne i sig selv giver faktisk viden, men ledsages af en refleksionsproces for at lede til karrierelæring.

Karrierelæringen rummer således et dobbelt motivationspotentiale, fordi kursisterne på den ene side bliver mere interesseret i faget gennem karrierelæringsaktiviteterne, der knytter an til praktiske og virkelighedsnære problemstillinger. På den anden side virker karrierelæring motiverende ved at kvalificere kursisters fremtidsforestillinger, idet de får mulighed for at afprøve sig selv i sammenhænge, der rækker ud over skolen.

Det er derfor nødvendigt at pege på værdien i at mestre engelsk og have et indgående kulturelt kendskab til England, USA og andre engelsktalende regioner. Engelsk har relevans for mange kursister i deres nuværende og kommende liv og kan med fordel italesættes om en vigtig kompetence for at kunne begå sig i faglige og almene sammenhænge såvel som internationalt kommunikationsmiddel som lingua franca (se afsnit 2.2.). Se FIP-materialet fra 2020 på EMU for at finde supplerende materiale til arbejdet med karrierelæring.

2 Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

De faglige mål i læreplanen er kompetencemål og er udtryk for de kompetencer, kursisterne skal opnå i det samlede uddannelsesforløb. Kursisterne vil naturligvis ikke alle opfylde målene i lige høj grad. Kernestoffet, der er beskrevet i læreplanens afsnit 2.1, er centralt for opfyldelsen af de faglige mål. Kompetencerne, der beskrives i 2.1, opnås gennem beskæftigelse med kernestoffet og det supplerende stof. Nedenfor er de faglige mål udfoldet og uddybet med eksempler, som på ingen måde skal opfattes som udtømmende.

2.1.1 Sprogfærdigheder

Sprogfærdighedsmålene omfatter de fire grundkompetencer lytte, tale, læse og skrive, samt kombinationer af disse, for eksempel samtalefærdighed. Læreplanens beskrivelse af de fire kompetencer tager udgangspunkt i beskrivelserne i Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog (CEFR), niveau B1. De fire sprogbrugskompetencer skal forstås i sammenhæng med hinanden. Samtidig gør beskrivelsen det klart, at kompetencerne bygger på beherskelse af sprogsystemet i form af udtale, grammatik og ordforråd.

I beskrivelsen af de sproglige kompetencer anvendes begrebet "almene emner". Almene emner er emner, der ikke forudsætter indsigt i et bestemt fagområde, ikke kræver kendskab til en særlig faglig terminologi, og som appellerer til en bred modtagergruppe.

Lyttefærdighed beskrives på C-niveau med begreber, der understreger kursistens evne til at kunne "forstå hovedindholdet i tydelig standardtale". Målet er, at kursisterne demonstrerer evne til at forstå hovedpunkterne i tekst og samtale på standardengelsk om "almene emner".

Talefærdighed beskrives overordnet med begreberne "forståeligt og sammenhængende". Dette dækker over, at kursisterne skal kunne klare sig i hverdagslige samtaler og kunne udtrykke sig beskrivende og forklarende. Det præciseres i læreplanen, at kursisterne skal kunne anvende mundtligt engelsk om *almene* emner. Formuleringen betyder, at kursisterne grundlæggende skal være i stand til at overholde gældende normer for udtale, grammatik og ordvalg.

Hvad angår læsefærdighed betoner læreplanen, at kursisterne skal kunne "læse og forstå tekster om almene emner". Ligesom ved lyttefærdighed gælder det på engelsk C, at kursisterne skal kunne forstå hovedpunkterne i skrevne tekster om "almene emner". Dette stiller krav til basisordforråd om "almene emner".

Skrivefærdighed beskrives med fokus på sammenhæng i teksten. Kursisterne skal kunne skrive "enkle, sammenhængende tekster om almene emner". Det kræves altså, at kursisterne har et alment ordforråd, og at de er i stand til uden vanskeligheder at udtrykke sig forståeligt og sammenhængende om et emne, fx at beskrive en oplevelse eller begivenhed, forklare et synspunkt og at skrive enkle sætninger og korte afsnit.

Grundkompetence	Læreplan engelsk C	Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog, niveau B1
Lytte	"forstå hovedindholdet i tydelig standardtale om almene emner"	klare de fleste af de situationer, som normalt opstår under rejser i områder, hvor sproget tales.
Tale	"udtrykke sig forståeligt og sammenhængende om almene emner"	beskrive oplevelser og begivenheder, drømme, håb og ambitioner samt kort begrunde og forklare holdninger og planer.
Læse	"læse og forstå tekster om almene emner"	forstå hovedpunkterne i en klar normal fremstilling om velkendte emner, man regelmæssigt støder på i forbindelse med arbejde, skole, fritidsaktiviteter osv.
Skrive	"skrive enkle, sammenhængende tekster om almene emner"	producere en ukompliceret, sammenhængende tekst om dagligdags emner og emner af personlig interesse.

2.1.2 Tekst, sprog og kultur

Kursisterne skal kunne "gøre rede for indhold og synspunkter i engelsksprogede tekster", dvs. formidle indhold og synspunkter i engelske tekster.

Kursisterne skal kunne "anvende grundlæggende viden om samfundsforhold i Storbritannien og USA til at redegøre for en teksts placering i sammenhæng hermed". Der er således en betoning af, at særskilt fokus på Storbritannien og USA er obligatorisk på C-niveauet. Kursisterne kan fx undersøge aktuelle forhold i Storbritannien og USA i kraft af tekstlæsning. Viden om samfundsforhold betyder, at kursisterne skal være i stand til at se sammenhængen mellem tekster (jf. det udvidede tekstbegreb) og grundlæggende og kendetegnende kulturelle og samfundsmæssige forhold i Storbritannien og USA.

Eksempel på inddragelse af kulturkendskab

I forbindelse med et tema om madkultur vil det fx være relevant at beskæftige sig med både den demografiske sammensætning, classesamfundet og livsvilkår i Storbritannien i dag.

Kursisterne skal kunne "anvende faglige opslagsværker og øvrige hjælpemidler", dvs. engelske såvel som danske ordbøger, grammatikker, encyklopædier, stave- og grammatikkontrol for at leve op til de faglige mål for sprogfærdighed samt have kendskab til sproglige hjælpeprogrammers styrker og begrænsninger, så de anvendes hensigtsmæssigt. Det anbefales, at kursisten i den daglige undervisning oparbejder en basal viden om internetkilder, søgemaskiner og domæner (fx forskellen på .com, .edu, .org og .gov).

2.2 Kernestof

Kernestoffet og det supplerende stof er grundlaget for opfyldelsen af de faglige mål. Gennem kernestoffet skal kursisterne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber. Kernestoffet definerer fagets identitet og står centralt gennem hele uddannelsesforløbet.

"Det engelske sprogs grundlæggende grammatik", "ortografi" og "tegnætning". "Grammatik" omfatter blandt andet morfologi og syntaks, herunder ordklasser og sætningsled, betegnelser for verbernes tider og andre væsentlige bøjninger samt begreber, der sætter kursisterne i stand til at beskrive syntaktiske forhold. Hvad angår "ortografi", skal kursisterne kende de engelske staveregler, herunder regler for brug af apostrof. Endvidere er det et krav, at kursisterne behersker gængse engelske normer for "tegnætning", herunder anvendelse af punktum, komma, udråbstegn, spørgsmålstegn og citationstegn.

Træning i disse elementer giver kursisterne kompetencer i form af sproglig præcision og evne til at kommunikere effektivt. Der er ikke specificeret krav til, hvilke grammatiske områder der skal gennemgås, men de fleste grammatikbøger udgivelser dækker stort set de samme grundlæggende hovedområder.

“Udtale” og “ordforråd”. Med hensyn til “udtale” skal kursisterne kunne skelne mellem skrift og lyd, kunne identificere engelske fonemer, der er vanskelige for danskere at udtale. Begreber som homofon, fonem, stumt bogstav, vokal, konsonant, stemt og ustemt, lang og kort vokal er nyttige i arbejdet med sprogets lydside. Opbyggelsen af et “ordforråd” inden for almene emner er centralt i undervisningen. Kursisterne skal endvidere selvstændigt kunne arbejde med at udvikle deres ordforråd, fx ved målrettet anvendelse af ordbøger og andre håndbøger/hjemmesider.

“Kommunikationsstrategier, standardsprog og variation” tager udgangspunkt i, at der både med hensyn til skriftligt og mundtligt engelsk findes standardnormer, som det er vigtigt at kende til. Det gælder for udtale, grammatik og ordforråd. I skriftsproget betyder standard den i den engelsktalende verden bredt accepterede norm for, hvordan man udtrykker sig på skrift i fx aviser, tidsskrifter eller fagbøger. I en mundtlig sammenhæng er en række forskellige regionale og nationale udtalevarianter bredt accepteret, ligesom der foregår en hel del blanding og gensidig påvirkning blandt de forskellige varianter. Det er derfor ikke relevant at forlange, at kursisterne behersker én bestemt variant, men en vis viden om forskellige accenters karakteristika og status vil være en hjælp for kursisterne. Det gælder også for karakteristiske forskelle på britisk og amerikansk udtale, hvorimod et krav om konsekvent brug af enten den ene eller den anden variant for de fleste kursisters vedkommende hverken er realistisk eller relevant.

Inden for standardsproget forekommer variation også i form af forskelligt stilleje, der svarer til forskellige kommunikationssituationer. Emner som hverdagsprog, slang, tabubelagt sprog, fagjargon og *academic English* indgår naturligt her.

Ved “det engelske sprog anvendt som globalt lingua franca” forstås kommunikationssituationer, hvor sprogbrugere med forskellige førstesprog betjener sig af engelsk som et fælles kommunikationsmiddel, engelsk som et lingua franca (ELF). Denne brug af engelsk er meget udbredt, både inden for og uden for Danmarks grænser, og i mange forskellige sammenhænge, herunder videregående uddannelse, transnationale organisationer, multinationale virksomheder, subkulturer osv. ELF er ikke en varietet, men betegner en særlig brug af engelsk, der i sig selv involverer mange forskellige former for engelsk. At arbejde med engelsk anvendt som lingua franca omfatter derfor et naturligt fokus på sproglig variation. Der kan i den forbindelse arbejdes med sprogligt-kommunikative færdigheder med fokus på, hvordan man indgår hensigtsmæssigt som sprogbruger i lingua franca scenarier, både receptivt og produktivt, og med mere dannelsesorienterede perspektiver, hvor der fokuseres på kursisters evne til at forholde sig kritisk-refleksivt til, hvad det indebærer at bruge engelsk som lingua franca, både for det enkelte individ, private og offentlige institutioner og samfundet som hele. Her kan fx arbejdes med temaer som sprog og identitet, holdninger til sproglig variation, sproglig tolerance, den historiske udbredelse af engelsk som lingua franca samt relationen mellem engelsk og andre sprog, fx dansk. ELF behandles som et “globalt” fænomen (selvom udbredelsen af engelsk ikke er global i nogen total forstand), men det er også et lokalt fænomen, som har relevans for mange kursister i deres nuværende og kommende liv og kan derfor også tematiseres som sådan. Se EMU for at finde supplerende materiale til arbejdet med engelsk som lingua franca.

“Nyere fiktive og ikke-fiktive tekster” samt “tekstanalytiske grundbegreber” er centralt i kernestoffet. Med udgangspunkt i det udvidede tekstbegreb kræves der på alle niveauer et vist mål af færdigheder og kundskaber inden for tekstanalyse og tekstfortolkning, og der kræves en grundlæggende viden om samt evne til at anvende tekstanalytiske begreber. Arbejdet med tekstanalyse er en proces, som indbefatter alt fra den mest simple afklaring af det enkelte ords leksikalske betydning og konnotationer, til den abstrakte, overordnede fortolkning af et værk og en indplacering af dette værk i en kulturel og historisk kontekst.

Kursisterne skal gøres bekendt med metoder til analyse af tekster. Som et humanistisk fag er fagets genstandsfelt først og fremmest mennesket som kulturskabende og kulturskabt væsen, og mennesket som subjekt, idet mennesket mener noget, vil noget og føler noget, som udtrykkes via menneskeskabte produkter. Overordnet set er hermeneutikken den paraply, der samler det, vi *gør* i sprogfagene: Vi fortolker meningsfulde udsagn, idet hvad mennesket mener, føler og vil, udtrykkes i produkter, som skal forstås, dvs. analyseres og fortolkes.

Denne viden om fagets karakteristika som humanistisk fag inddrages, fx ved brug af FIMME-modellen¹, i udvælgelsen af stof, tekster og metode. Dette kræver, at man som lærer er bevidst om, hvad man vil med sin undervisning i den enkelte time, og at man også gør det klart for kursisterne, hvilke motiver der ligger bag valget af stof, hvilke intentioner man har med arbejdet, hvilke analysemetoder man vælger og hvorfor.

Et karakteristisk træk ved den måde, vi i faget engelsk læser tekster på, er, at det tekstanalytiske niveau inddrager sproglige fænomener, som er karakteristiske for en teksts stil, fx ordforråd og syntaks. På grundlæggende vis skal kursisterne lære, at fiktive tekster (fx *“short story”, “novel”, “short film”*) analyseres med anvendelse af analytiske termer som *“setting”, “character”, “plot”, “narrator”, “point of view”, “language”, “style”* og *“theme”*. Fiktionsfilm analyseres således ligesom skrevne fiktionstekster, men med inddragelse af karakteristiske filmtekniske virkemidler, *“cinematic technique”*, som indbefatter termer som *“framing”, “angles”, “camera movement”, “editing”, “sound”* og *“lighting”*. Ved læsning af poesi anvendes bl.a. termer som *“voice”, “figures of speech”, “imagery”, “symbols”, “rhyme”, “rhythm”, “poetic forms”*. I arbejdet med drama belyses dialogens og regibemærkningernes betydning, og der anvendes termer som *“act”, “rising action”, “climax”* og *“comic relief”*. I forbindelse med ikke-fiktive tekster (fx *“article”, “blog”, “podcast”, “speech”, “interview”*) analyserer man ofte kommunikationssituationen ud fra en kommunikationsmodel (*“sender → medium/channel → receiver”*) og inddrager argumentation og intention, retoriske virkemidler, bl.a. appelformer (*“modes of appeal”*) og stilistiske virkemidler, fx *“repetition”, “contrasts”, “parallels”* og *“metaphors”*. Se EMU for at finde supplerende materiale til arbejdet med film anvendt som tekst i emner i engelsk.

Fundamentalt for arbejdet med tekstanalytiske begreber er, at kursisterne ikke alene får en viden om begrebernes betydning og anvendelse i forhold til tekstlæsningen, men også trænes grundigt i, hvordan man rent sprogligt formulerer sig i forhold til begreber på sætnings- og tekstniveau, både mundtligt og skriftligt. Dette kan trænes gennem små, hyppige skrive- og taleøvelser, gennem bevidstgørelse om begrebers kollokationer (en kollokationsordbog kan fx. vise kursisten, at man typisk siger: *“the plot unfolds”, “the argument sounds plausible”, “to provoke/resolve a conflict”*) samt sprogligt fokuseret læsning af kortere tekster, hvor native speakers fx skriver analytisk om fiktion og ikke-fiktion.

Med *“nyere fiktive og ikke-fiktive tekster”* menes, at kursisterne skal præsenteres for varierede tekster inden for det seneste århundrede til gradvist at træne deres analytiske kompetencer og opøve deres genrebevidsthed. Der arbejdes med karakteristiske træk ved fiktions- og ikke-fiktionstekster.

Med udgangspunkt i det udvidede tekstbegreb skelner læreplanerne overordnet mellem fiktive og ikke-fiktive tekster. Ved fiktive tekster forstås tekster, der dækker hovedgenrerne epik, lyrik og drama samt fiktionsfilm.

Ikke-fiktive tekster omfatter et utal af typer og genrer, fx nyhedsartikel, avisreportage, avisfeature, klumme, interview, portræt, læserbrev, podcast, nyhedsindslag, debatprogram. Analyse af sådanne tekster kan ikke generaliseres, men det vil næsten altid være relevant at præcisere kommunikationssituationen og spørge, her forenklet formuleret: hvem siger – hvad – til hvem – hvordan – i hvilken kanal – og med hvilken hensigt? Formålet er på C-niveau at kunne redegøre for tekstens indhold.

¹ FIMME-modellen i Jens Dolin, Gitte Holten Ingerslev og Hanne Sparholt Jørgensen(red.): *Gymnasiepædagogik. En grundbog*. 4. udgave, Hans Reitzels Forlag, 2020, s. 755

“Væsentlige samfundsforhold i Storbritannien og USA” såvel som “aktuelle forhold i andre dele af den engelsktalende verden” betyder, at kursisterne skal arbejde fokuseret med forhold i USA og Storbritannien inden for de nævnte aspekter, men også beskæftige sig med andre engelsksprogede regioner. En forståelse af den sammenhæng, en tekst er udsprunget af, står centralt i et fag, som er både et videns- og kundskabsfag og et kulturfag. Tekster læses også for at give et indblik i den engelsksprogede verdens kulturelle særpræg og bidrager til at tegne et billede af Storbritannien og USA samt andre engelsksprogede regioners selvforståelse. Nationalitet, etnicitet, religion og sprog er betydningsfulde forståelsesrammer i vestlige nationer, herunder de engelsksprogede. En nations fortolkning af historiske begivenheder er medvirkende til at skabe en national identitetsfølelse. Både særpræg og selvforståelse er målet for denne del af kernestoffet, og i denne sammenhæng læses fiktive tekster som kulturelle fortællinger.

Den viden, der opnås ved beskæftigelsen med dette stofområde, kan anvendes til at analysere og perspektivere aktuelle forhold. Eksempler på dette er fx

- at analysere en regional eller international konflikt, hvor engelsksprogede lande er involverede
- at debattere aktuelle emner i den offentlige debat
- at fortolke tekster i en historisk sammenhæng, dvs. påvise den indflydelse vigtige historiske begivenheder har haft.

De historiske og kulturelle forhold i Storbritannien og USA kan ikke ses isoleret i en globaliseret verden, hvor kommunikation på engelsk af mange årsager – historiske, politiske og økonomiske – dominerer. Trods det, at mange nationers historiske udvikling er forløbet parallelt med Storbritanniens og senere USA's, har landene også haft egne forudsætninger for at udvikle sig. Indlysende eksempler er postkoloniale områder som Indien, Sydafrika, Australien og Canada.

“Kernestoffet udgøres af autentiske, ubearbejdede, engelsksprogede tekster, der med få undtagelser skal tage udgangspunkt i eller kunne sættes i forbindelse med fagets kulturområder”. Med “autentiske engelsksprogede” forstås tekster, som er skrevet på engelsk og har et engelsksprogligt publikum som målgruppe – og altså ikke tekster specifikt skrevet til undervisningsbrug. Teksterne skal være ubearbejdede, hvilket betyder, at de ikke må være redigeret med henblik på at gøre dem sprogligt eller indholdsmæssigt lettere tilgængelige. Dog må teksterne gerne være forkortet og evt. forsynet med gloser. At teksterne “skal tage udgangspunkt i eller sættes i forbindelse med fagets kulturområder” betyder, at teksterne skal omhandle engelsksprogede regioner eller problemstillinger, der berører eller kan sættes i forbindelse med, fx som en parallel til, engelsksprogede regioner. Beskæftiger man sig med ikke-engelsksprogede regioner eller tekster, der ikke opfylder disse krav, henhører disse tekster i stedet under det supplerende stof.

2.3 Supplerende stof

Ud over kernestoffet skal der inddrages supplerende stof, som kan vælges frit, når blot det er med til at opfylde de faglige mål og skabe øget forståelse i form af perspektivering. Det kan fx være engelske tekster, der ikke har direkte relevans til engelsksprogede regioner (fx tekster om forhold i ikke-engelsksprogede regioner) eller tekster, der ikke er indeholdt i ovenstående beskrivelse af autentiske tekster (fx tekster på engelsk forfattet af danskere).

Desuden vil kernestoffet kunne uddybes og perspektiveres via samspil med andre fag, jf. afsnit 3.4.

2.4 Omfang

“Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-200 sider” på C-niveau.

Angivelsen af omfang har til formål at give et overblik over, hvordan man har vægtet arbejdet med de forskellige 3+ emner i undervisningen. Der er ikke tale om sideangivelse ud fra normalsidebegrebet,

som alene anvendes i beskrivelsen af det ukendte tekstmateriale til mundtlige prøver (se afsnit 4.2). Ikke-skrevne tekster (fx film, podcast, *YouTube*-klip, nyhedsindslag) opgøres efter et rimelighedsskøn.

3 Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

I løbet af undervisningen skal kursisterne gennemgå en progression fra grundskoleelev til gymnasialt indgangsniveau.

Grundskolen anvender Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog (CEFR) i formuleringen af Fælles Mål. I denne beskrivelse indplaceres engelskfagets afgangsniveau på et B1-niveau². Hf-e C-niveauet i engelsk er ligeledes indplaceret på niveau B1, hf B og stx B på niveau B2 og stx A-niveauet på C1. Undervisningen tilrettelægges, så kursisterne oplever en glidende overgang fra grundskole til det gymnasiale niveau.

Undervisningen i engelsk tilrettelægges med didaktisk variation, hvilket vil sige med bevidsthed om anvendelsen af forskellige og varierede metoder og arbejdsformer tilpasset den enkelte undervisningssituation. En overordnet skelnen er mellem en deduktiv og induktiv tilgang. Fx kan både tekstlæsningens analysebegreber og sproglige strukturers regler, funktioner og begreber tilgås deduktivt med en indledende lærerintroduktion og en efterfølgende kursistafprøvning. Men et grammatisk fokus kan udmærket gøres induktivt ved at lade kursisterne gøre kontekstualiserede sproglige iagttagelser og herudfra formulere og opstille regler for sproglig korrekthed. Det samme gælder undervisningen i fx tekstanalyse, hvor kursisterne med udgangspunkt i deres egen læsning og analyse af tekst kan nå frem til egne beskrivelser af fx begreber og overordnede principper for tekstopbygning.

Undervisningen foregår som udgangspunkt på engelsk med høj aktivering af kursisterne til at fremme deres sprogproduktion på engelsk. Det kan dog være hensigtsmæssigt at lade visse elementer af undervisningen foregå på dansk. Det kan fx være tilfældet med dele af grammatikundervisningen, hvor forklaring på engelsk for nogle kursister ville hæmme forståelsen unødigt.

3.1.1 Det funktionelle sprogsyn

Et funktionelt sprogsyn opfatter sprog som et kommunikationsmiddel mellem mennesker og kulturer, hvorfor fokus i højere grad er på anvendelsen af sproget end på sprogets underliggende systemer. Sprog ansues først og fremmest som social handlen, og netop derfor tillægges konteksten stor betydning. Man er her altså ikke kun interesseret i sprogets strukturer og former, men lige så meget i *funktionen* af disse strukturer og former i en given kontekst.

Undervisningen i sprog og grammatik kan med fordel planlægges, så sproglige elementer integreres i undervisningen i tekst og kultur. Teksten bliver dermed central i undervisningen, fordi den udgør en reel kontekst, som man på den ene side kan belyse sproglige aspekter ud fra, og som man på den anden side kan kvalificere forståelsen af ved også at anlægge et sprogligt fokus. Således fremmer denne tilgang både kursisternes sproglige bevidsthed og deres tekstlæsningsevner, og fagets discipliner integreres.

² Fokus i 9. klasse er på emner af personlig, kulturel og samfundsmæssig relevans og sprog som kommunikationsmiddel.

Læs mere om grundskolens formuleringer af Fælles Mål for faget engelsk på www.emu.dk

Det kommunikative og funktionelle sprogsyn

Det funktionelle udgangspunkt giver mulighed for en undervisning, der veksler mellem at integrere grammatikundervisningen i den øvrige undervisning og at arbejde særskilt med grammatik, dog stadig så vidt muligt kontekstuel. Læreplanen kobler sig hermed på en moderne kommunikativ sprogundervisningsdidaktik, der har tre centrale principper: bevidstgørelse, kontekstualisering og kontrastering.

Bevidstgørelsen er det element, der er med til at initiere elevernes sprogtiltagelse i et intersprogligt perspektiv. Ved at rette elevernes opmærksomhed mod bestemte sproglige strukturer og former igangsættes en kognitiv proces, hvor eleverne via noticing, hypotesedannelse og hypoteseafprøvning forholder sig til disse sproglige elementer og over tid integrerer dem i deres sproglige beredskab. Centralt for denne proces er, at eleverne ad forskellige veje får input, (der igangsætter processen); får mulighed for selv at producere output (for at afprøve hypoteserne); og at dette typisk sker i interaktion (fordi den meningsfulde, autentiske sproganvendelse udgør en væsentlig motivationsfaktor). I lyset af denne sprogtiltagelsesproces står elevernes egen sprogproduktion således centralt i den faglige progression.

I en kommunikativ tilgang ses kontekstualisering og kontrastering med modersmålet som to forudsætninger for, at bevidstgørelsen kan finde sted. Kontrasteringen med modersmålet sker i de tilfælde, hvor det bliver et meningsfuldt, pædagogisk element i undervisningen (fx når eleverne skal tilegne sig en forståelse af den udvidede tid på engelsk).

Man kan skelne mellem den integrerede og den parallelle grammatikundervisning. Den integrerede grammatikundervisning opstår og indgår i det øvrige arbejde på klassen, fx i forbindelse med en klasesediskussion eller under læsningen af en tekst. I et forløb om novellen som genre vil det være oplagt at inddrage et grammatisk fokus på fx adjektiver: Hvad kendetegner denne ordklasse? Hvilken funktion har adjektiverne i teksten? Hvad sker der, hvis vi tager dem ud eller omskriver dem? Dette integrerede grammatiske fokus kan tilrettelægges både induktivt og deduktivt. Integreret grammatik kan tjene to formål:

- At introducere/repetere et grammatisk aspekt for at invitere til "noticing" i kontekst og igangsættelse/fortsættelse af den intersproglige tilegnelse af det givne aspekt.
- At anvende det sproglige perspektiv som en trædesten til at åbne teksten i forhold til en analyse. Ofte kan de to formål gå hånd i hånd.

Den parallelle grammatikundervisning står til sammenligning adskilt fra den øvrige undervisning, men bør på samme vis inddrage en tekst (fx avisartikel, YouTube klip) for at kontekstualisere og virkeliggøre det grammatiske fokus og dermed træne den sproglige bevidsthed. Konteksten er i begge undervisningstilgange med til at tydeliggøre funktionen, og således vil kursisternes egne tekster (fx uddrag fra skriftlige, individuelle opgaver, gruppeafleveringer eller slides til mundtlige oplæg) også kunne indgå som tekstmateriale i en parallel grammatikundervisning.

Samtidig er det en god idé, at grammatikundervisningen også indbefatter kursistaktiverende elementer, hvor kursisterne fx udarbejder små grammatik- og sprogøvelser til hinanden på grundlag af læst tekst. På den måde kan kreativitet og innovation gøres til en del af undervisningen.

Grammatikundervisning med udgangspunkt i det funktionelle sprogsyn kan således ikke udelukkende baseres på gennemgang af en klassisk struktureret grammatikbog og arbejde med øvelser hertil, ligesom det heller ikke vil være givende nok alene at sætte kursisterne til at arbejde med grammatik gennem diverse elektroniske formater. Se EMU for at finde supplerende materiale til arbejdet med funktionel grammatik.

3.1.2 Strategier for fremmedsprogstilegnelse

I undervisningen skal der endvidere "arbejdes med lytte-, læse- og kommunikationsstrategier og med strategier for fremmedsprogstilegnelse". Strategier for fremmedsprogstilegnelse er en fællesbetegnelse for de arbejdsvaner og teknikker, en kursist anvender for at tilegne sig sproget. At kunne anvende fx ordbøger, trykte såvel som digitale, er væsentlige elementer i en effektiv sprogindlæring. Andre elementer er fx at arbejde målrettet med ordforråd, at kunne lytte og efterligne, at rette egne grammatiske fejl i mundtlig kommunikation, at arbejde systematisk med omskrivning og revision af egne skriftlige produkter, at anvende portfolio til at evaluere egne sproglige kompetencer, at turde afprøve hypoteser om sprog og at sammenligne med andre sprog. Et led i at højne kursisternes refleksion over egen sprogstilegnelse er således også at gøre dem bevidste om den intersproglige proces og dermed gøre den til noget, de selv kan være aktive i og ansvarlige for.

Eksempler på sprogindlærings- og kommunikationsstrategier

Hukommelsesstrategier: Disse fungerer som mentale link, så informationen lagres og lettere kan kaldes frem igen, fx ordforrådstræning, hvor man arbejder med at huske og lære ord, man hører og læser.

Lyttestrategier: Her er der tale om at lytte efter hovedindholdet, gætte en mening, drage sammenligninger og summere på det overordnede plan. I andre sammenhænge er det vigtigt at gøre sig klart, at man er nødt til at lytte efter detaljer, sammenligne ord med tilsvarende ord på modersmålet og lytte efter særlige sproglige vendinger.

Talestrategier: Her kan der bl.a. være tale om kompensationsstrategier. Det drejer sig fx om, hvordan man klarer sig med det ordforråd, man har. Et godt råd til kursisterne kan være at forsøge at tænke på fremmedsproget og ikke oversætte "inde i hovedet" fra modersmålet.

Læsestrategier: Man har brug for forskellige læsestrategier, alt efter om man fx læser for at huske det læste eller for blot at skimme en tekst for information. Læsestrategier anvendes også til udledningen af betydningen af ord og meninger. Man taler ofte om gættestrategier. For at brugen af de sidstnævnte skal lykkes, er det dog nødvendigt med visse forudsætninger for at gætte rigtigt. På gymnasieniveau forudsættes kursister at have et vist ordforråd og en vis viden om flere sprog, hvilket kan være en hjælp til et kvalificeret gæt. Engelsklærere har altid begrebet "*false friends*" i baghovedet. Det kan kursisterne med fordel også have.

Kompensationsstrategier fungerer som en hjælp til at overvinde begrænsninger i kommunikationen i form af mangelfuld grammatik og manglende ordforråd, fx anvendelse af gambitter, tøvemekanismer og strategiske omskrivninger (som fx når kursisterne bruger ordet *car* til at udtrykke det generelle "*means of transportation*"). "*Parafrase*" er et andet eksempel.

Samtalestrategier: En korrekt sætningskonstruktion og korrekt tryk i flerstavelsesord har større betydning for forståelsen end kursistens evne til at udtale hver enkelt lyd korrekt på fremmedsproget. Hermed ikke være sagt, at korrekt udtale af enkeltlyde ikke har betydning. I samtale hjælper kropsproget også med til at lette forståelsen.

3.2 Arbejdsformer

Arbejdet med faget organiseres som emner inden for fagets kernestof. Emnerne er ikke nødvendigvis enkeltstående men kan være underemner til de "mindst tre emner". Et emne sammensættes med et omfang af tekster, der giver mulighed for at kombinere og variere intensive og ekstensive tekstlæsestilgange og understøtter faglig fordybelse. Emnerne skal samlet set præsentere kursisterne for "nyere fiktive og ikke-fiktive tekster og væsentlige samfundsforhold i Storbritannien og USA", således at emnerne belyses fra flere sider. Ved udvælgelsen af kernestoffet indgår overvejelser om emners væsentlighed og stoffets aktualitet. Kursisternes nysgerrighed for sproget og interesser inden for faget

bringes gradvist ind både i materialevalg og arbejdsformer, således at selvstændighed, medansvar og samarbejdsevner fremmes og udvikles.

Det anvendelsesorienterede er centralt for hf-uddannelsen og dermed også for engelskfaget i uddannelsen. Arbejdet med "almene emner" (jf. 2.1.1 Sprogfærdigheder) kan med fordel bygges op, så kursisterne beskæftiger sig med tekster og emner, der omhandler generelle, almenmenneskelige aspekter og opbygger et alment ordforråd, fx emner som "*Identity*" eller "*Happiness*". Det vil være oplagt at medtænke professionsrettede elementer ved tekstvalget og fx i emnelæsningen at integrere små skriveløvelser eller kursistproducerede lydfiler, som træner situationer tæt på hverdagen som borger i et demokratisk samfund, fx e-mails, blog-indlæg, læserbreve eller en invitation til et klassemøde med diskussion af forskellige punkter, dvs. produkter, hvor kursisterne også forventes at have en vis bevidsthed om kommunikationssituationen. Således vil C-niveauet begyndende kunne bygge bro til de efterfølgende niveauer.

Forskning inden for sprogdidaktik fremhæver "task-based learning" med fokus på spontan tale som en strategi, der styrker kursisternes kommunikative kompetence og udfordrer deres receptive såvel som produktive kompetencer. Arbejdet med tekrtlæsningen kan fx tilrettes med aktiviteter *før* læsningen, fx i form af ordforrådstilegnelse, definition af begreber eller tekståbningsøvelser, med det formål at aktivere kursisternes forforståelse af emnet og dermed lette tekrtlæsningen. I forbindelse med tekrtlæsningen kan der arbejdes med forståelses-, analyse- og fortolkningsopgaver med fokus på kursistens produktive færdigheder, hvorfor arbejdet med fordel kan organiseres som par- eller gruppearbejde. *Efter* tekrtlæsningen kan der fx arbejdes med mundtlige og/eller skriftlige opgaver, der stiller krav til kursisternes refleksion over den læste tekst. Også her kan par- og gruppearbejde være hensigtsmæssige arbejdsformer.

For at lette kursisternes overgang fra grundkolen og for at sikre kursisternes progression kan tekstarbejdet fx indledes med ordforrådsøvelser med det formål at styrke kursisternes receptive ordforråd. Disse øvelser kan fx være "*odd man out*", klassificering eller sortering af ordene (positive/negative, almene/fagtermer). Målet med at fokusere på såvel enkeltord som på kollokationer og idiomatiske udtryk er at øge kursisternes ordforråd. Ordforrådsforskning har ikke overraskende påvist en sammenhæng mellem ordforrådets størrelse og kvalitet og kursisters lytte-, læse- og skrivefærdigheder, hvilket vil sige, at ordforrådet spiller en afgørende rolle for udviklingen af kursisternes kompetencer.

I forlængelse af FIP i 2020 blev der udviklet nyt supplerende materiale om formel debat, som er en arbejdsform, der kan træne mundtlighed i en lang række forskellige kontekster. Det kan fx være i før-læsningsfasen eller som afslutning på et forløb, så eleverne får sat deres nye viden i spil i en faglig kontekst, hvor mundtligheden er i fokus. Her trænes både argumentation, aktiv lytning og tilpasning af respons i en didaktisk ramme, der imødekommer elever på mange forskellige niveauer. Materialet kan tilgås på EMU.

3.2.1 Skriftlighed

Arbejdet med skriftlighed foregår i en progression frem mod at kunne "skrive enkle, sammenhængende tekster om almene emner". Skriftlighed er derfor en del af den didaktiske variation i undervisningen og foregår på samme måde som arbejdet med sproglige strukturer både integreret og parallelt i den øvrige undervisning.

Har faget tildelt kursisttid, skal undervisningen tage højde for, at der lægges op til at arbejde med *formativ evaluering*, hvor kursisten superviseres i selve skriveprocessen og løbende får feedback i forhold til konkrete fokuspunkter. Formativ evaluering har det overordnede formål, at kursisterne lærer at skrive gennem deres skrivning; de opnår med andre ord større kontrol og ejerskab over deres skrivning ved, at de i højere grad involveres i skriveprocessen.

”Stilladsering” er et centralt begreb i den formative evalueringsproces. Læreren opdeler både skrivningen og sin egen fokuserede feedback med forbedringsforslag i forskellige faser og mindre delelementer for at bevidstgøre kursisten om mål og rammer for skrivningen. Kursisterne oplever det mere motiverende og overskueligt at arbejde med delkompetencer (fx at skrive indledning eller afslutning, at lave overgange mellem afsnit, at arbejde med kernesætninger og struktur i afsnit, at argumentere med brug af *point, example, explanation (PEE)*-modellen, at skrive med forbinderord), og læreren sikrer i form af en overordnet progressionsplan, at disse dele samlet set giver kursisterne mulighed for gradvist at skrive længere, mere struktureret og med en højere grad af præcision. Den præcise evaluering af konkrete skrivefærdigheder kan desuden være med til at give kursisterne et beredskab af sproglige og tekstlige greb, et såkaldt metasprog, som er en væsentlig del af skrivehåndværket. Kursisterne opnår i denne proces en bevidsthed om formålet med skriftlighed og kan reflektere kritisk over egne styrker og svagheder i skriveprocessen.

Læreren fjerner løbende stilladserne efterhånden som kursisterne udviser stigende forståelse for diskurs og genre. Det kan være en god idé at samle eksempler på tekstgenrer, formalia, sproglige virkemidler, speciel terminologi, bindeord og andre midler til at opnå tekstkohærens i et kompendium, så kursisterne får et skriftligt opslagsværk, de kan vende tilbage til løbende, og som læreren kan referere til. Tænkeskrivning kan anvendes som et didaktisk værktøj til at lære faget og til at udvikle viden. I tænkeskrivning er fokus på, at kursisterne forholder sig reflekteret til et givet fagligt stof og formulerer sig på skrift herom. Til dette formål kan det være en god idé at lade kursisterne oprette en arbejdsportfolio for faget på holdets foretrukne elektroniske platform. Det giver ikke mening, at læreren skal bedømme denne type skrivning.

Tænkeskrivning – ”*writing to learn*”

I det skriftlige arbejde er det hensigtsmæssigt at overveje, hvorvidt den enkelte opgave indgår som tænke-skrivning (*”writing to learn”*) eller formidlingskrivning (*”learning to write”*). Tænkeskrivning foregår som kursistens egen idegenerering og refleksioner om emne/tekst og kan danne udgangspunkt for produktskrivningen.

- **Hurtigskrivning**, hvor kursisterne skriver på tid, fx i starten af en time, og formulerer tanker om et emne/en tekst
- **Brainstorming/mindmapping**, hvor kursisterne ved opstart af et nyt emne lader tanker flyde individuelt eller parvis om forskellige vinkler på emnet. Fælles opsamling og systematisering i klasesamtale.
- **Refleksioner**, hvor kursisterne arbejder med at definere koblingen mellem faglige mål og kernestof, altså teksten sat i relation til formålet med arbejdet.
- **Timereferat**, hvor kursisterne løbende eller i afslutningen af timen reflekterer over vigtige pointer eller faglige mål. Nedskrives i form af 3-4 sammenfattende sætninger.

I modsætning til tænkeskrivningen, som ikke bedømmes, har formidlingskrivningen fokus på, at kursisterne lærer at skrive i forhold til en række faglige normer for faget. Kursisterne skriver i modsætning til tænkeskrivningen til andre end sig selv, og målet er at formidle viden og indsigt.

Kursisterne lærer fagets begrebsapparat og fagtradition gennem formidlingskrivning i faget. Det gælder fx normer for indhold, tekststruktur, syntaks, fagbegreber og verbaltider. Læreren skal løbende evaluere kursisternes udbytte af arbejdet med skriftlige opgaver. Det er vigtigt at evalueringen ikke har snævert fokus på sproglig korrekthed, men også inddrager fx tekstsammenhæng og genrebevidsthed.

Det øgede fokus på formativ evaluering betyder også en ændret rettepraksis hos læreren. Fælles for gode rettestrategier er, at feedback afpasses efter, hvor i forløbet man befinder sig, efter den enkelte kursists stærke og svage sider og efter, hvad lærerens hensigt med den enkelte skriveopgave er. En selektiv og fokuseret rettestrategi, fx *minimal marking*, der er rettet mod opstillede mål for sprog og/eller

indhold i opgavens formulering, virker ofte mere motiverende på kursisten end en strategi, der har som mål at påpege alle fejl og mangler i en opgave.

Feedback kan både handle om det produkt, kursisten afleverer, og den proces, der har ført frem til produktet. Ofte vil en kombination af mundtlig og skriftlig feedback være hensigtsmæssig. I skriftlige og mundtlige kommentarer til opgaven kan læreren gøre meget for at fremme en konstruktiv holdning hos kursisten. Det er vigtigt at fokusere på både positive og negative sider ved produktet. I stedet for at afsige en dom over kursistens opgave kan læreren komme med motivationsfremmende forslag til, hvad der kunne tilføjes og ændres, således at alle kursister får mulighed for at blive så dygtige, som de kan.

3.2.2 Innovation

Se materiale fra FIP 2020 samt sektionen "Det innovative" på EMU for inspiration til det konkrete arbejde med innovation i engelskfaget.

3.3 It

It anvendes til at understøtte den didaktisk reflekterede undervisning. Engelsksproglig kompetence er i mange tilfælde en forudsætning for at kunne anvende digitale værktøjer og indhente information til brug i faglige sammenhænge. It er samtidig integreret i sprogindlæringen og giver kursisterne mulighed for interaktion og for at opleve sproget i varierede og aktuelle sammenhænge.

Kursisterne er generelt flittige it-brugere, men der er ofte behov for, at deres fagligt velovervejede brug af it i engelskfaget rammesættes og stilladseres. Dette gælder ikke blot for de medier og kanaler, som de i forvejen bevæger sig på, fx sociale medier, men kursisterne hjælpes også til at se den hensigtsmæssige, fagspecifikke brug af generelle programmer, fx funktioner i Officepakken, som kan understøtte deres samarbejde og sprogtilegnelse samt kvaliteten af deres færdige produkter til bedømmelse.

It er en uadskillelig del af engelskfaget, ikke et værktøjsmæssigt *add-on*, og teknologien påvirker såvel indholdet i som formen på undervisningen. Kursisterne skal hjælpes til at forstå, hvordan de gennem aktiv og kritisk brug af it kan få adgang til at udvide både deres indholdsviden og deres sproglige viden og få adgang til autentisk, up-to-date indhold og kommunikation – mundtligt, skriftligt, envejs og flervejs. Det kan fx være en øjenåbner for kursisterne at opleve, når et autentisk, online projektsamarbejde kan give adgang til autentisk sprogbrug, i en første-, andet- eller fremmedsprogs kontekst (fx engelsk som lingua franca), samt til udveksling og fælles opbygning af viden – og at dette kan give mening i en skolekontekst, ikke kun i fritidssammenhænge.

Forskellige it-redskaber kan understøtte hensigtsmæssige tilegnelsesprocesser og tilbyde differentieringsmuligheder, ligesom kursisterne kan blive aktive sprogbrugere og -producenter snarere end passive modtagere. Et *mindmap*-program kan fx understøtte både samarbejde om og individuel ordforrådstilegnelse, tema- og projektarbejde samt skriveprocesser. It kan give input til undervisningen og understøtte output, hvor kursisterne gradvist får fokus på form, hvad enten det er tekst, lyd, billede eller multimodale præsentationer. Samarbejde, fx samskrivning eller peer feedback, understøttes hensigtsmæssigt med it, dels gennem mere traditionel, men it-medieret feedback, dels gennem fx wikis og andre redskaber, som kan facilitere øget kursistinddragelse og samarbejde i både indholds-, sprog- og kulturarbejdet. Virtuelt samarbejde gennem fx Skype eller Teams er endnu en måde at arbejde med autentisk sprog og kultur samt at bidrage til kursisternes karrierekompetence på et globaliseret, digitaliseret arbejdsmarked.

3.4 Samspil med andre fag

"Hvor det er muligt, lægges der op til, at faget indgår i samspil med andre fag". Det kan medvirke til at styrke såvel kursisternes forståelse af fagets anvendelsesmuligheder. Se EMU for at finde supplerende materiale til arbejdet med faglig læsning.

Eksempler på engelskfagligt fokus i samspil med andre fag

I samspillet med andre fag vil fokus i nogle forløb kunne være sprogfærdighed og sprogbeskrivelse i forbindelse med læsning af fx samfundsfaglige og naturvidenskabelige tekster på engelsk. Engelskfagets mål kan her fx være:

Ordforråd – fx arbejde med opbygning og beskrivelse af emnets begrebsunivers eller etablering og træning af et fags (fx biologis eller samfundsfags) kerneordforråd (hvilke ord bør et alment dannet menneske beherske inden for de to hovedområder natur- og samfundsvidenskab?).

Læsefærdighed i form af læsestrategier på forskellige niveauer og stofområder. Analyse af ikke-fiktive tekster med en kombination af en sproglig og diskursiv tilgang. Både naturvidenskabelige og samfundsfaglige tekster vil være et oplagt materiale til en undersøgelse af de holdninger og værdier, der ligger i teksterne – også (eller måske netop) i tekster med en tilsyneladende neutral fremtrædelsesform.

4 Evaluering

4.1 Løbende evaluering

Som en del af introduktionen til engelskfaget foretages en screening af kursisterne for at fastlægge kursistens faglige niveau. Herefter skal der foregå en løbende evaluering og selvevaluering af kursisternes mundtlige og skriftlige færdigheder.

Den løbende evaluering er fremadrettet. Det betyder, at der skal gives forslag til, hvordan den enkelte kursist gradvist bliver i stand til at udvikle sine faglige kompetencer og dermed opfylde de faglige mål. Ved begyndelsen af nyt emne kan det være hensigtsmæssigt, at kursisten skriftligt udtrykker sin forforståelse, viden samt relevant ordforråd inden for emnet, således at kursisten selv kan evaluere sin progression ved afslutningen af emnet. De faglige mål for emnet bør hele tiden være tydelige og kunne evalueres enten skriftligt eller mundtligt. (Se også 3.2.1 *Skriftlighed*).

Ved tilrettelæggelsen af screeninger eller test fokuseres på, at de kommunikative færdigheder lytteforståelse, samtalefærdighed, læseforståelse, mundtlig redegørelse og skrivefærdighed evalueres undervejs i forløbet, jf. kategorierne i CEFR.

Fokus i den fremadrettede evaluering forskydes fra systematisk fejlfinding til diagnosticering af særlige indsatsområder hos den enkelte kursist, således at kursisten ikke skal koncentrere sig om alt på én gang, men lære i små overskuelige bidder.

I forbindelse med både mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed kan læreren give differentieret feedback, således at nogle kursister får kommentarer til alle fejl, mens andre får respons efter forskelligt fokus. Det er vigtigt at påpege fremskridt inden for de valgte fokusområder og at give positiv kritik der, hvor kursisten klarer de sproglige og indholdsmæssige udfordringer. Det anbefales at inddrage kursisterne aktivt i feedbackprocessen, fx gennem peer-to-peer feedback.

4.2 Prøveform

4.2.1 Den mundtlige prøve

”Prøven tager udgangspunkt i et autentisk, ubearbejdet prøvemateriale, der er tematisk tilknyttet et studeret emne”.

De emner, der danner udgangspunkt for den mundtlige prøve, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet. Eksamensemnerne er udvalgt i samråd med kursisterne.

Et prøvespørgsmål kan bestå af ”en eller flere tekster”. Materialet skal præsenteres og perspektiveres. Perspektiveringen skal inddrage emnet. Prøvespørgsmålene kan bestå af en eller flere tekster og teksttyper samt filmklip. Omfanget af tekstmateriale og filmklip er nævnt i læreplanen og skal overholdes. For C-niveau er det samlede omfang en til to normalsider eller tre til seks minutters afspillet tekst eller en kombination. Omfanget skal tage hensyn til materialets sværhedsgrad, og derfor kan mindre afvigelser forekomme. Én normalside består af 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum). 30 linjer poesi eller drama gør det ud for en normalside, og for elektronisk materiale udgør tre minutter en normalside.

Elektronisk eksamensmateriale, f.eks. film eller lyd, skal have så meget autentisk verbalt sprog, at eksaminanden kan prøves i relevante faglige mål på samme vis som ved skrevet eksamensmateriale. Ved særligt vanskelig elektronisk tekst (f.eks. komplekst sprog) kan transskriberingen undtagelsesvis vedlægges eksamensspørgsmålet.

Det enkelte materiale skal give kursisten mulighed for at demonstrere målopfyldelse i forhold til en række af de faglige mål og ikke kun enkelte mål. Det er en mulighed at lade flere tekster indgå i det enkelte prøvespørgsmål, således at det emne, som teksterne drager parallel til, peges i flere retninger. Materialet må dog ikke vægtes for eksaminanden, og man er derfor være varsom med at lade for mange tekster indgå, da hver ny tekst kræver, at eksaminanden sætter sig ind i et nyt univers. Eventuelt billedmateriale indregnes ikke i tekstmaterialets omfang og indgår ikke som en del af instruksen. Hvert prøvemateriale trækker parallel til ét læst emne og må højst anvendes tre gange.

Det ukendte prøvemateriale følges af "korte instrukser på engelsk, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne". Det er vigtigt, at spørgsmål til det ukendte tekstmateriale giver god plads til kursistens selvstændighed. Der udformes en forside til tekstmaterialet (se Bilag 1), hvoraf emne, tekstoplysninger og instruksen fremgår. Følgende oplysninger skal være tilgængelige for kursisten: Emne, tekstens titel samt forfatter, årstal, evt. særlige tekstoplysninger om fx genre eller mediet, teksten er publiceret i, samt hvorvidt teksten er forkortet foruden selve anvisningen på, hvordan der skal arbejdes med teksten i forberedelsen. Forsiden forsynes desuden med de mundtlige bedømmelseskriterier (se Læreplanen 4.3).

Eksempler på instruks til det ukendte tekstmateriale på C-niveau

Eksempel 1 på instruks:

Theme: School and Education

Text: Roald Dahl, "First Day" (1984) (an excerpt from Roald Dahl's autobiographical novel *Boy: Tales of Childhood*. London: Penguin 1984.)

You must make a presentation (roughly 6 minutes) of the text and relate it to the theme. In your presentation, you must sum up the main points of the text and make an analysis of the point of view.

Eksempel 2 på instruks:

Theme: Gun Violence in the United States

Text: Anonymous, "I Survived A Mass Shooting, And This Is What Needs To Change" (2014)

You must make a presentation (roughly 6 minutes) of the letter "I Survived A Mass Shooting, And This Is What Needs To Change" by an anonymous author and relate it to the theme. In your presentation, you must sum up the main points of the letter and make an analysis of the writer's intention.

Generelt skal prøvematerialet og de stillede spørgsmål have en bredde, der svarer til bredden i undervisningsbeskrivelsen. Det anbefales, at man løbende gennem undervisningen lægger paralleltekster til side, som kan anvendes som dele af det ukendte prøvemateriale. Ved udmåling af materialets omfang gælder, at eksaminator skal tage højde for "materialets sværhedsgrad". Svært tekstmateriale holdes således nærmere ca. en normalside, mens lettere materiale kan fylde ca. to normalsider. Ved tvivl kan man vurdere, hvor lang tid det ville tage gennemsnitskursisten at læse og forstå materialet, og justere/beskære tekstmaterialets længde i henhold til dette.

Ifølge Eksamensbekendtgørelsen skal det samlede prøvemateriale foreligge fra starten af prøven, dvs. alle trækningsmuligheder skal være til stede ved eksaminationens begyndelse første dag – også, hvis eksaminationen strækker sig over flere dage. Hvert enkelt eksamensspørgsmål kan gå igen tre gange, og sidste kursist skal have mindst fire mulige valg. Prøvematerialet sendes sammen med undervisningsbeskrivelsen til censor senest fem arbejdsdage før prøvens afholdelse. Prøvespørgsmål kan fremsendes pr. mail under forudsætning af, at de scannede filer er læselige, også når de er printet ud.

Eksaminanden tildes ved lodtrækning et ukendt tekstmateriale. Eksaminator og censor forestår lodtrækningen af det tekstmateriale, som udleveres. Skolens ledelse eller en repræsentant herfor kan evt. erstatte censor ved trækning af spørgsmål.

Der gives ca. 48 minutters forberedelse. Eksaminationens varighed er ca. 24 minutter inkl. votering. Eksaminationen tager udgangspunkt i kursistens præsentation, ca. seks minutter, af tekstmaterialet og former sig efterfølgende som en samtale mellem eksaminand og eksaminator, hvor censor kan inddrages. Under eksaminationen må kursisten gerne støtte sig til sine notater. Det er vigtigt at pointere, at fokus primært er på eksaminandens behandling af det ukendte tekstmateriale. Eksaminationen er ikke en overhøring i, hvor meget eksaminanden evt. kan huske om læste kernestoftekster, men eksaminanden skal sørge for perspektivering i form af "inddragelse af de studerede emner".

For censors rolle generelt henvises til Eksamensbekendtgørelsen. Yderligere detaljering af mundtlige eksamen findes i FAQ om den mundtlige prøve" på EMU.

Det fremgår af Eksamensbekendtgørelsen, at hver lærer ved afslutningen af et skoleår skal udarbejde en skriftlig undervisningsbeskrivelse. Undervisningsbeskrivelsen dokumenterer, at undervisningen har været tilrettelagt i overensstemmelse med læreplanen. Undervisningsbeskrivelsens hovedformål er at sikre, at eleverne har den nødvendige information vedr. eksamen, og at censor kan forberede sig til at varetage sit hverv som censor. Med henblik herpå udfyldes en undervisningsbeskrivelse, hvis hovedformål er at beskrive de temaer, som det samlede undervisningsforløb har været organiseret i. Der er ikke centralt fastlagte formkrav til undervisningsbeskrivelser. Det er således muligt at anvende de forskellige studieadministrative systemer til at udfærdige undervisningsbeskrivelser, eller der kan anvendes lokalt udformede skabeloner. Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har udarbejdet en vejledende [skabelon](#), som evt. kan anvendes.

En undervisningsbeskrivelse skal indeholde:

1. En samlet oversigt over de gennemgåede forløb i faget.
2. Et kort resumé af forløbets indhold og fokus, herunder hvilke centrale problemstillinger, der har været arbejdet med.
3. Angivelse af, hvilke faglige mål og hvilket kernestof i henhold til læreplanen der har været centrale i forløbet.
4. Det gennemgåede materiale fordelt på kernestof og supplerende stof, herunder omfang.
5. Undervisningens tilrettelæggelse i henhold til læreplanens krav om arbejdsformer.

Det er vigtigt, at det indholdsmæssige og tematiske fokus for hvert forløb beskrives fyldestgørende, herunder perspektiveringens temaer. Emnets titel og anvendte tekster kan ikke gøre det ud for en sådan beskrivelse. Beskrivelsen kan med fordel være kort, men skal kunne sætte en udenforstående ind i det overordnede indholdsmæssige og tematiske fokus i de enkelte forløb.

Vejledningen til undervisningsbeskrivelser kan findes [her](#).

4.2.2 Hjælpemidler

Der er som udgangspunkt ikke adgang til internettet som fagligt hjælpemiddel ved prøverne, jf. *Bekendtgørelse om visse regler om prøver og eksamen i de gymnasiale uddannelser*, BEK nr 1276 af 27/11/2017. I vejledningen til denne bekendtgørelse er der givet eksempler på, hvilke hjælpemidler der må, og hvilke der ikke må tilgås via internettet. Det vil være tilladt for eksaminanderne at bruge digitale

undervisningsmaterialer og hjælpemidler som f.eks. online ordbøger eller e- og i-bøger, der på institutionens foranledning er blevet anvendt i undervisningen, og som fremgår af undervisningsbeskrivelsen og ikke kan opbevares lokalt, dvs. ikke kan opbevares på eksaminandens egen computer. Det er ikke tilladt at benytte netadgangen til at tilgå interaktive programmer eller programmer, der kan oversætte hele udtryk eller sætninger (f.eks. Google Translate, Grammarly, interaktive verbetjere, leksika).

Det er således ikke eksaminanden, men skolen, der inden for de givne rammer beslutter, hvilket undervisningsmateriale der ved den enkelte prøve er netadgang til, og dette materiale skal fremgå af undervisningsbeskrivelsen.

Kravet om, at det digitale undervisningsmateriale skal fremgå eksplicit af undervisningsbeskrivelsen, sikrer, at der er klart for eksaminanderne, hvad det er tilladt at benytte under prøven.

4.3 Bedømmelseskriterier

”Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.”

Den mundtlige prøve afspejler eksaminandens samlede beherskelse af de faglige mål for niveauet. Det er således ikke hvert enkelt delmål under de faglige mål, der eksplicit skal bedømmes. Der gives én karakter for den samlede præstation. Karakteren er en helhedsbedømmelse.

Herunder er de særlige bedømmelseskriterier for mundtlig prøve anført sammen med karakterbeskrivelser, der kan læses som eksempler på, hvordan konkrete mundtlige kursistpræstationer kan beskrives i forhold til karakterskalaen. Der er udelukkende tale om eksempler, der på ingen måde kan siges at være udtømmende for, hvordan den konkrete karakter kan opnås. Der er altid tale om en helhedsbedømmelse, jf. læreplanens afsnit 4.3. Bedømmelseskriterier.

Vær opmærksom på rettearket til mundtlig prøve, som kan downloades fra [Børne- og Undervisningsministeriets hjemmeside \(link\)](#). Orientering til censorer fra fagkonsulenterne) og EMU, og som er en god rettesnor for de fokuspunkter, der er nødvendige at inddrage i en helhedsbedømmelse af den mundtlige præstation.

4.3.1 Oversigt over karakterskalaen

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Fremragende	<p>Kursistens præsentation og samtale viser fluency, stor variation i alment ordforråd og syntaks og sikker sprogbeherskelse med kun uvæsentlige mangler.</p> <p>Kursisten har en præcis tekstforståelse og kan systematisere, analysere og perspektivere tekstmaterialet med brug af relevant faglig viden og sikkert placere det i en større sammenhæng.</p> <p>Kursisten kan ubesværet formulere egne synspunkter og argumentere herfor.</p>

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
7	God	<p>Kursistens præsentation og samtale viser fluency, et godt alment ordforråd og syntaks. Sprogbeherskelse er overvejende sikker men ikke fejlfri.</p> <p>Kursisten har en god tekstforståelse og kan overvejende systematisere, analysere og perspektivere tekstmaterialet med brug af faglig viden og placere det i en større sammenhæng.</p> <p>Kursisten kan formulere egne synspunkter og argumentere herfor.</p>
02	Tilstrækkelig	<p>Kursistens præsentation og deltagelse i samtale er noget usammenhængende men dog forståelig. Det almene ordforråd er begrænset. Sprogbeherskelsen er usikker og der er mange fejl.</p> <p>Kursisten kan redegøre for indhold og synspunkter i tekstmaterialet men er usikker, når det drejer sig om at systematisere, analysere og perspektivere tekstmaterialet med brug af faglig viden og placere det i en større sammenhæng.</p> <p>Kursisten har besvær med at formulere egne synspunkter og argumentere herfor.</p>

2.1. Faglige mål

Kursisterne skal kunne:

Sprogfærdighed

- forstå hovedindholdet i tydelig standardtale om almene emner
- udtrykke sig forståeligt og sammenhængende om almene emner
- læse og forstå tekster om almene emner
- skrive enkle, sammenhængende tekster om almene emner

Sprog, tekst og kultur

- gøre rede for indhold og synspunkter i engelsksprogede tekster
- anvende grundlæggende viden om samfundsforhold i Storbritannien og USA til at redegøre for en teksts placering i sammenhæng hermed
- anvende faglige opslagsværker og øvrige hjælpemidler.

4.3. Bedømmelseskriterier:

Ved den **mundtlige** prøve lægges der vægt på, at eksaminanden

- behersker et forståeligt og sammenhængende engelsk
- præsenterer og perspektiverer prøvematerialet
- foretager grundlæggende analyse af prøvematerialet med anvendelse af fagets tekstanalytiske grundbegreber
- anvender den viden, der er opnået i arbejdet med det studerede emne.

Der lægges i bedømmelsen vægt på, at eksaminanden kan indgå i uddybende samtale om præsentationen.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

5 Bilag

5.1 Bilag 1

Forside til eksamensmateriale engelsk HF C, mundtlig eksamen

Theme: [skal svare til undervisningsbeskrivelsen]

Text(s): [forfatter(e), titel/titler, udgivelsesår, evt. særlige tekstoplysninger om fx genre eller mediet teksten/teksterne er publiceret i]

You must make a presentation (roughly 6 minutes) of the [text(s)] by [author(s)] and relate it (them) to the theme. In your presentation, you must sum up the main points of the letter and make an analysis of [udvalgt tekstanalytisk grundbegreb].

Bedømmelseskriterier, engelsk HF C

Ved den **mundtlige** prøve lægges der vægt på, at eksaminanden

- behersker et forståeligt og sammenhængende engelsk
- præsenterer og perspektiverer prøvematerialet
- foretager grundlæggende analyse af prøvematerialet med anvendelse af fagets tekstanalytiske grundbegreber
- anvender den viden, der er opnået i arbejdet med det studerede emne.

Der lægges i bedømmelsen vægt på, at eksaminanden kan indgå i uddybende samtale om præsentationen.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET